

PROBLEMI KOMANDOVANJA I VEZA*

Francuska armija je još uvek u fazi prelaska na nove divizijske strukture, iako je taj prelazak započet još pre desetak godina. Između ostalih problema koji traže rešenja, jedan od najvažnijih i najtežih jeste organizacija komandovanja i veza.

Autor ovog članka iznosi svoja lična razmatranja o ovom pitanju i predlaže mere koje bi trebalo preduzeti da bi se u diviziji tipa 1967. prevazišli uočeni nedostaci kod veza prethodna dva tipa divizija — posebno kod onog 1959.

Ni godina dana nije prošla od donošenja odluke o stvaranju divizije tipa 59, a koncepcija o njoj, njenim snagama i sredstvima, kao i njenoj formaciji, dovedena je u pitanje studijama koje su vodile računane samo o dejstvima protivnikovog taktičkog nuklearnog oružja već i o uslovima koji nastaju prilikom upotrebe vlastitog nuklearnog oružja.

Na osnovu tih studija razrađena je zamisao o diviziji drugačijeg sastava. Iako je ta zamisao odbačena, ona je poslužila kao baza za formiranje nekoliko opitnih jedinica, za proširenje teoretskih razmatranja i stvaranje programa proizvodnje novih tipova naoružanja. Dobijeni zaključci poslužili su kao osnova novog projekta za diviziju tipa 67, čije je formiranje u toku. Od mnogobrojnih zaključaka ovde ćemo pomenuti samo one koji su od odlučujućeg uticaja na sistem veza.

Po mišljenju autora jedinice francuske KoV moraju najpre prilagoditi svoju doktrinu, sredstva, formaciju i obuku eventualnoj nuklearnoj borbi.

Nuklearno taktičko oružje nije neka vrsta superartiljerije koja podržava klasičan manevar. Nasuprot tome, ističe autor, vatra ponovo postaje osnovni elemenat svakog manevra, koji mora biti zamišljen i pripremljen na bazi vatre, kao i sam sastav jedinica koje će u njemu učestvovati.

Potrebno je razlikovati jedinice nuklearnog ešelona i one klasičnog ešelona. Nuklearnom ešelonu teško se mogu prilagoditi organizacija i stari, veoma hijerarhijski metodi komandovanja. U klasičnom ešelonu, prema mišljenju autora, problemi komandovanja, u svojoj suštini, nisu

---

* *Commandement et transmissions: évolution et perspectives*, par le Colonel Lehn, *L'Armée*, Francuska, maj, 1969. godine.

se mnogo promenili pošto jedinice ovog ešelona djeluju na klasičan način čak i kad ih nuklearni uslovi prisiljavaju da traže nove taktičke postupke.

Na osnovu ovih razmatranja i zaključaka, a i drugih, posebno onih sa ekonomskog stanovišta, došlo se do koncepcije divizije tipa 67, u kojoj je:

a) osnovni element nuklearne vatre artiljerijski puk naoružan raketama sistema *Pluton*;

b) zadržana i dalje brigada — kao prva neposredno potčinjena jedinica;

c) sačuvana trojna podela — tri brigade u diviziji;

d) ostvarena integracija mehanizovane pešadije i tenkova u okviru dva mehanizovana puka koji čine elemente svake brigade; u brigadama je kao element udara ostao oklopni (tenkovski) puk, a zadržane su i snage za izviđanje i snage podrške;

e) briga za standardizacijom i jednostavnim rešenjima, kao jemtstvima ekonomičnosti, izražena u stvaranju tri brigade istog tipa;

f) element podrške pretrpeo izvesne promene na osnovu napretka u klasičnom naoružanju (borbeni i pomoćni helikopteri, savremena pavipt-sredstva, pontonski park — *Gillois*, tenkovski i automobilski nosači mostova, itd.);

g) napor za povećanom pokretljivošću izražen u vidu smanjenja brojnog stanja divizije na nekih 16.000 ljudi i 4.600 vozila, što znači da na 1 vozilo prosečno dolazi 3 do 4 čoveka.

Kako je formacija ove divizije ostala relativno klasičnog tipa, na prvi pogled izgleda da problemi veza u njoj ne mogu biti bitno novi.

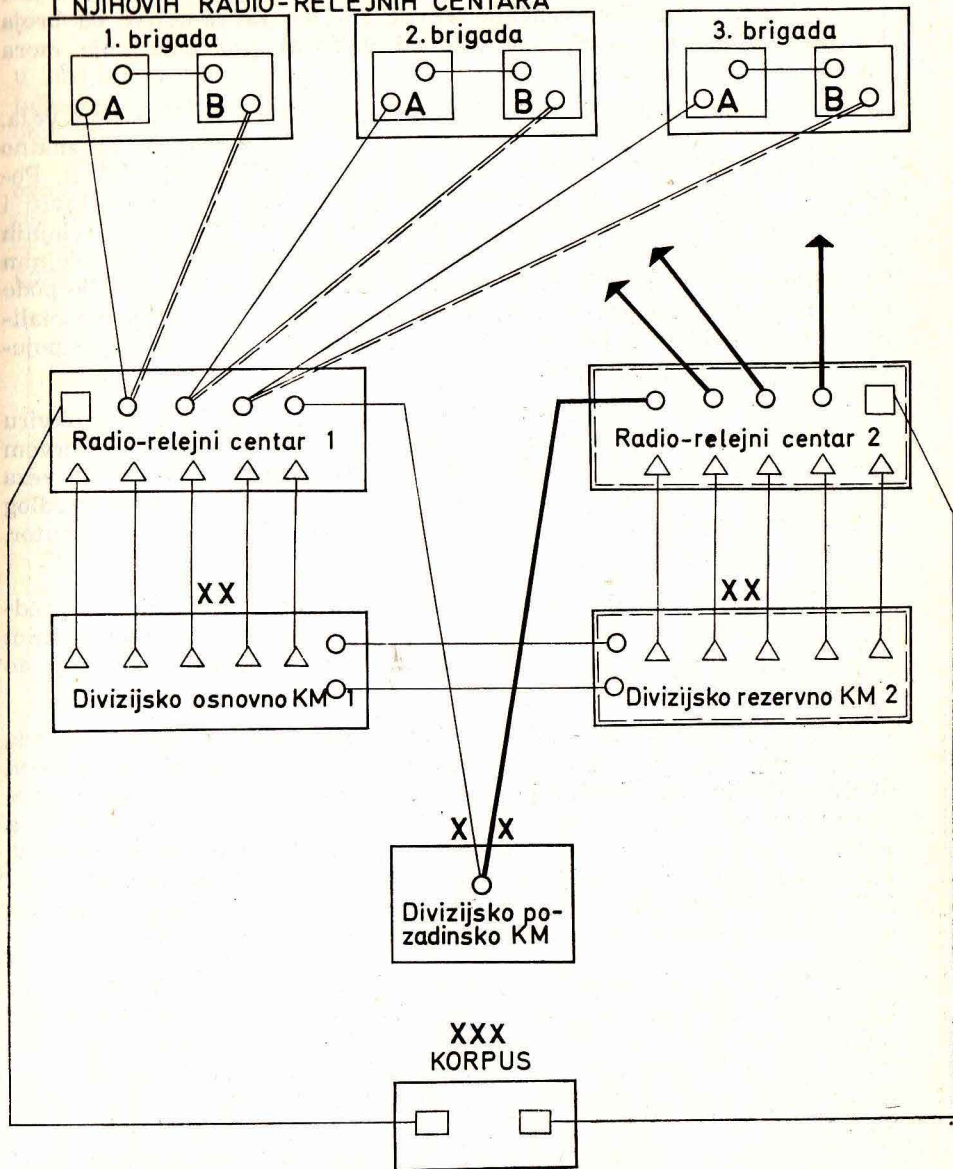
Veze u jedinicama divizije 67, zaključno sa pukom, ističe se u ovom članku, moraju se zasnivati pretežno na radio-vezi. Radio-stanice sa frekventnom modulacijom treće generacije, koje su delimično u naoružanju jedinica a delimično još u fazi proizvodnje, odgovaraju postavljenim zahtevima. Njihova težina i veličina smanjene su pošto su potpuno tranzistorizovane. Proširenje talasnog područja na 920 kanala (što predstavlja trostruko povećanje, kojim se pokrivaju potrebe svih rodova vojske) olakšava uspostavljanje veza između svih jedinica divizije 67. Povećanje dometa sa 15 do 20 km na 20 do 30 km, pa čak i na 40 km — zbog poboljšanja osetljivosti prijemnika — omogućava manevar jedinica na širokoj prostoriji i njihovu veću rastresitost. Nove mogućnosti korišćenja fiksnih frekvencija i trenutno uspostavljanje veza povećavaju brzinu radio-saobraćaja.

Najzad, smanjenje broja tipova radio-sredstava i jednostavnost njihovog održavanja smanjuju cenu koštanja i olakšavaju rad pozadinskim organima.¹

Ovi zaključci važe i za brigadu, bar što se tiče unutrašnjih veza koje se — po mišljenju autora — isto tako moraju zasnivati na radio-vezi. Nasuprot tome, za spoljne veze brigade, u osnovi za one koje idu ka diviziji, javlja se jedan novi zahtev koji komplikuje problem veza.

¹ Podaci o svim tim novim, različitim sredstvima veze dati su u ovom istom časopisu, *L'Armée*, za novembar 1967. godine.

ŠEMA RADIO-RELEJNIH VEZA SA 2 KM U BRIGADI I SA UREĐAJIMA Q.R.T.H. ZA VEZU IZMEĐJU DIVIZIJSKOG OSNOVNOG I REZERVNOG KM I NJIHOVIH RADIO-RELEJNIH CENTARA

— Radni pravac
 - - - Rezervni pravac

→ Planirana veza u slučaju premeštanja divizijskog KM

○ Q.R.M.H.-4 KANALA

△ Q.R.T.H.-6 KANALA RADIO-RELEJNIH UREĐAJA

□ ARIANE - 12 KANALA

Šema 1

Naime, bilo je predloga da i brigada ima dva KM kako bi se u radu mogla smenjivati. Kao i za KM divizije, nuklearna opasnost postoji i za KM brigade, jer je i ono glomazno, zauzima mnogo prostora, pa je i teže pokretno. Međutim, veličina takvog KM ne zavisi toliko od broja jedinica kojima rukovodi, već više od važnosti problema koje mora da rešava.

Postojanje dva KM u brigadi ne menja znatno brigadni sistem veza, pošto je dovoljna samo jedna dodatna stanica za radio-mrežu, ali znatno komplikuje divizijski sistem veza u odnosu na radio-relejnju vezu. Postojanje dva KM u brigadi povećava broj veza koje treba uspostaviti i otežava iznalaženje pogodnih uzvišenja za postavljanje radio-relejnih uređaja. Ako se primeni klasična šema veze divizije 59 sa radio-relejnim uređajima, dolazi se do šeme 1 koja traži da sa svakog KM divizije pođe bar 8 radio-relejnih pravaca. Ovakav sistem veza vrlo bi se teško realizovao na zemljištu, a još bi se teže ponovo uspostavljao kada se pojedina KM moraju premeštati.

Problem dva KM u brigadi mora se zbog toga ispitati u okviru sistema divizijskih veza. Korisno bi bilo da brigada raspolaže rezervom u sredstvima veze, koja bi omogućila brzo uspostavljanje osnovnih veza u brigadi za slučaj da njeno KM bude neutralisano ili uništeno. Predlog o dva KM koja bi naizmenično funkcionisala ne bi trebalo, ističe autor, usvojiti kao pravilo.

Ma kakvo rešenje da bude prihvaćeno, čak i u slučaju da predlog o dva brigadna KM bude odbačen i zamenjen nekim kompromisnim rešenjem, problemi veze na nivou divizije biće ipak komplikovaniji no u prošlosti.

Pored redovnih korisnika ranijeg sistema radio-relejnih veza sada se moraju imati u vidu i veze nuklearnog artiljerijskog puka i njegovih dveju baterija za lansiranje raketa. Sem toga, usvojena taktika, zahtev za većom pokretljivošću u širim zonama borbenih dejstava jedinica, veoma velika preopterećenost saobraćaja koju treba savladati, naročito u pogledu javljanja (obaveštavanja) i u periodu kritičnih situacija, nameću pitanje da li se problem može rešiti prostim prilagodavanjem ranijeg sistema veza divizije tipa 59 novim zahtevima.

Komisije koje su u francuskoj armiji imale zadatak da izuče ove probleme ocenile su da se u budućnosti treba odreći organizacije veze koja bi bila striktno prilagođena hijerarhijskoj organizaciji komandovanja i da treba prihvatiti takozvani zonski sistem veza. Taj bi se sistem dobio međusobnim povezivanjem čvorišta veza na koji bi se priključivala razna KM — slično priključivanju telefonskih pretplatnika na poštansku centralu. Veza između pojedinih korisnika uspostavljala bi se posredstvom jednog ili više čvorišta (šema 2).

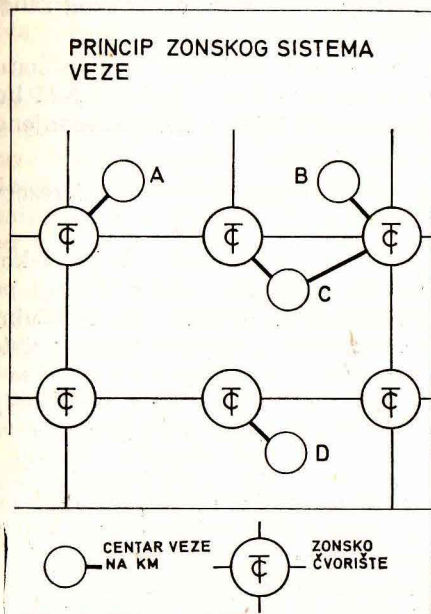
Međutim, da bi takvo rešenje bilo koherentno i potpuno, potrebno je da radio-veze (bilo da ostaju kao pomoćno sredstvo veze, bilo kao sredstvo veze sa učesnicima koji ne mogu biti opremljeni radio-relejnim uređajima, na primer, zbog velike pokretljivosti) ne budu uspostavljene po hijerarhijskom principu.

Glavni argumenti u prilog ove teze su sledeći:

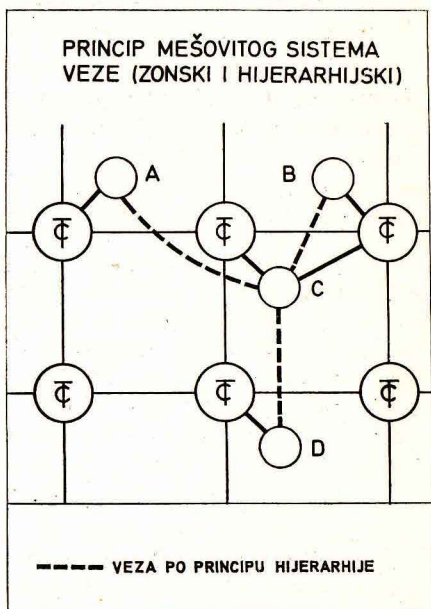
a) postojeći sistem radio-veza u diviziji je vrlo osetljiv na dejstva sredstava elektronskog rata iz prostog razloga što tačno odražava organizaciju komandovanja;

b) preopterećenost područja dekametrijskih talasa, na kojima se, u suštini, zasnivaju divizijske radio-veze, i opasnost od ometanja ovog talasnog područja više ne pružaju dovoljno sigurnosti za dobro funkcionisanje postojećeg sistema.

Iako ove ideje izgledaju dosta revolucionarne, one, po mišljenju ovog autora, nisu danas više utopističke. Što se tiče radio-relejnih veza, razvoj novih uređaja — Q. R. M. H. a naročito Q. R. T. H.² sa 6 kanala — omogućava već sada da se predvidi, i to sa izvesnim realističkim optimizmom, primena jednog valjanog zonalnog sistema veza u diviziji.

Šema 2

Šema 3

Problem integracije radio-veza je kompleksniji. Perspektive tih veza počivaju na uređajima za čiji će razvoj biti potrebno duže vreme i na najnovijoj tehnici impulsno-kodne modulacije. Za njihovo potpuno usavršavanje biće potrebno još nekoliko godina rada, pa usvajanje sistema veze za novu diviziju tipa 67 znači donošenje osetljive odluke. Jer, kako ističe autor, ili se treba odreći za momenat sredstava u razvoju, pa se zadovoljiti što boljim usavršavanjem starog sistema veze divizije tipa 59,

² Q. R. M. H. je VKT radio-relejni uređaj sa frekventnom modulacijom. Radi pomoću telefonije, a smešten je na automobil. Težak je 150 kg. Dometa je 20 do 50 km. Postavlja se za 15 minuta. Q. R. T. H. je radio-relejni uređaj sa dometom od 30 km pri optičkoj vidljivosti; sa pojačalom od 10 W domet se znatno povećava. Vreme postavljanja 15 minuta. (S. J.)

ili, nasuprot tome, odlučno poći novim, iako neizvesnim, putevima — bez obzira što ta usavršena (automatska) sredstva veze neće biti uskoro ostvarena.

Izgleda da se rešenje nalazi, kao što je to često slučaj, u kompromisu, te bi se hijerarhijski sistem privremeno mogao zadržati. On bi diviziji obezbedio potrebne veze (na uobičajeni način), ali bi istovremeno trebalo povećati broj radio-relejnih uređaja, kojih i inače nema dovoljno u diviziji tipa 59. Ovo bi omogućilo da se nova divizija tipa 67 bolje prilagodi novoj taktici, da oproba i ispita zonski sistem, da se postepeno promene shvatanja i izvrši obuka ljudstva (šema 3).

Jedno takvo rešenje, po mišljenju autora, zahteva divizijsku jedinicu za vezu čije ukupno brojno stanje, računajući tu i tri lake čete za vezu brigada, treba povećati za stotinu i više ljudi. Veličina i značaj takve jedinice opravdava njeno pretvaranje u jedinicu pukovskog ranga. Taj puk bi obuhvatao:

a) tri lake čete za vezu, čije bi snage i sredstva, iako neznatno izmenjeni, omogućili opsluživanje ako ne dva potpuno jednaka KM brigada, a ono, bar, po jedno KM brigade normalnog, a drugo smanjenog sastava;

b) tri čete za KM divizije — za dva KM napred (osnovno i rezervno) i jedno pozadinsko KM;

c) radio-relejnu četvu sa uređajima koji se ne nalaze u organskom sastavu tri ranije pomenute čete. Ona bi načelniku veze u diviziji poslužila bilo kao rezerva koja bi omogućavala manevrovanje sredstvima veze i pariranje iznenađenja, bilo kao snaga za stvaranje zonskog sistema radio-relejnih veza. Ova bi četa, pored radio-relejnih stanica sa 4 i 6 kanala, imala grupu za pripremu i izviđanje. Grupa bi vršila studiju planiranih veza, pronalazila pogodna uzvišenja, utvrđivala mogućna rešenja i uslove za njihovo ostvarenje.

Da bi se ostalo u granicama snaga i sredstava koja se mogu odvojiti za jedinice veze, ovaj bi se puk morao lišiti nekih delova koji se nalaze u sastavu bataljona za vezu divizije tipa 59. Tako zadatak odeljenja tehničke službe veze trebalo bi da preuzme tehnička služba — u okviru integracije pozadinskih službi francuske armije koja je u toku. Ovde je reč, ističe autor, o evoluciji koja je logična i neizbežna.

Smanjenje broja ekipa (od četiri na dve) u vodu za podizanje telefonskih linija biće bez sumnje teže sprovести. Sa svoje četiri ekipe vod u sastavu divizije tipa 59 mogao je da podigne u toku jednog dana, za osam do deset časova rada, 50 do 60 km četvorožilnog kabla. Ovaj vod, koji je na potpunom raspolaganju načelniku veze u diviziji, mogao se iskoristiti za pojačanje izvesnih značajnijih veza, za uštedu drugih sredstava veze i za obrazovanje rezerve (zamenjujući radio-relejne veze kablovskim linijama) ili za veze čije uspostavljanje diktira momentalna situacija, a koje nisu bile predviđene sistemom radio-relejnih i radio-veza. U jednoj relativno statičnoj situaciji, kada se neprijatelj očekuje na privremenom položaju ili kada se predviđa duža borba, žična veza je pogodna da potpuno zameni, sve do momenta uspostavljanja dodira sa neprijateljem, radio-vezu i da na taj način ublaži opasnost njenog suviše

ranog otkrivanja. Kada su odstojanja između KM smanjena, vod za podizanje telefonskih linija može brzo da postavi žične veze namesto predviđenih radio-relejnih veza. Najzad, žična veza ostaje dragoceno sredstvo u pozadini, između pozadinskog KM i baza.

Sveden na dve ekipe, vod za podizanje telefonskih linija neće moći da položi više od 25 do 30 km četvorožilnog kabla u toku dana. Međutim, može se braniti teza da nova divizija tipa 67 ni u kom slučaju neće duže ostati na jednom položaju, kao i teza da će njeni pozadinski organi biti još pokretljiviji nego što su sada. Može se isto tako prihvatiti rešenje da će viša komanda u slučaju potrebe, i u uslovima kada se ima vremena za postavljanje kablovskih linija, privremeno ojačati diviziju.

Problemi ljudstva i komandovanja. Treba pomenuti, po mišljenju autora, još neke probleme koji se odnose na kvalitet ljudstva, ulogu načelnika veze u diviziji i odnos između štaba i jedinica veze.

Novi, predloženi sistemi sredstava veze biće tehnički savršeniji, imaće veće učinke i sigurnije će funkcionisati, ali će biti komplikovaniji, pa će i rukovanje njima biti teže. Ljudstvo koje će imati da opslužuje nova sredstva moraće da raspolaze širim tehničkim obrazovanjem, a da ujedno bude i specijalizovano. Ova potreba još će više doći do izražaja kada pristignu nova sredstva veze i kada se izvrši predviđeno smanjenje (od 4 na 3 čoveka) kod posluga pojedinih sredstava.

Potrebno je, po mišljenju autora, preispitati i ulogu načelnika veze u diviziji. Premeštanja KM nove divizije tipa 67 biće, bez sumnje, češća i moraće biti još brža no ranije. Usvajanje zonskog sistema veze može olakšati probleme premeštanja, ali i sam taj sistem moraće da se menja i pomera. Čak i kada se ne radi o kritičnim situacijama, ističe se u članku, načelnik veze moraće da interveniše češće nego što je to bilo u prošlosti — kako bi se uspostavile prekinute veze i sistem veza prilagodio novoj situaciji. Jednom rečju, načelnik veze moraće da manevruje snagama i sredstvima veze. Pošto će se, po mišljenju autora, vrlo brzo pokazati da je njegova grupa za komandovanje nedovoljna, to će načelnik veze morati da traži izlaz u stavljanju grupe za pripremu i izviđanje (predviđenu u budućem puku) pod svoju direktnu komandu i uzimanju od puka, po potrebi, i nekih drugih njegovih delova, takođe, pod svoju komandu.

Svakako bi bilo bolje da načelnik veze raspolaze potrebnim snagama i sredstvima umesto da pribegava ovako improvizovanim rešenjima. U isto vreme trebalo bi potražiti mogućnosti za integraciju elemenata štaba, štabne čete i jedinica veze. Tom integracijom treba omogućiti pojedinim elementima KM da ostvare veću efikasnost, uz istovremeno smanjivanje potrebnog broja ljudi.

S. J.

BIBLIOGRAFIJA VOJNIH IZDANJA 1945 — 1968.

Nedavno se u javnosti pojavilo po svom karakteru značajno bibliografsko delo, opšta retrospektivna Bibliografija vojnih izdanja za čitav posleratni period — zaključno sa 1968. godinom. Bibliografiju je, u izdanju Vojnoizdavačkog zavoda — Beograd, pripremio i sastavio Radovan V. Krivokapić. Sadrži 1.148 bibliografskih jedinica. Za svaku bibliografsku jedinicu urađena je indikativna anotacija i indeks Univerzalne decimalne klasifikacije. Mnoge bibliografske jedinice su veoma uspešno ilustrovane fotografijama tih dela. Građa je raspoređena prema UDK.

Bibliografija se pojavila u momentu kada jugoslovenska nauka, zahvaljujući svojim rezultatima, dobija sve veća društvena priznanja, odnosno kada se sve više oseća potreba za ovakvim i sličnim delima, koja su, na žalost, u našoj naučnoj praksi prilično zapostavljena. Ovo delo ima poseban značaj i zbog toga što izvlači iz anonimnosti i pruža mogućnost čitavoj jugoslovenskoj javnosti da upozna vredne rezultate posleratnog razvoja naše Armije na ovom području njenog stvaralaštva. Ono omogućuje sistematsko korišćenje rezultata u širokoj naučnoj i društvenoj praksi. Uveren sam da će naučni radnici ne samo iz Armije već i iz čitavog društva sa zadovoljstvom primiti vest o pojavi ovog dela.

Međutim, već na prvi pogled opaža se da je Bibliografija rađena bez unapred pripremljene koncepcije. Bibliografske jedinice su obrađivane od slučaja do slučaja, tako da je bibliografski opis vrlo neujednačen i nepotpun. Na primer, Vojnopolitički glasnik — bez ijednog drugog podatka!

Autori domaćih dela pisani su nedosledno. Kod nekih jedinica prvo se navodi ime pa prezime, kod drugih obratno. Jednom su sa srednjim slovom, činom, naučnom titulom ili zvanjem, u drugom slučaju bez nekih od ovih karakteristika. Kod nekih dela sa većim brojem autora navedena su imena sviju njih, kod drugih je to naznačeno kao „grupa autora” i slično.

Kod prevoda inostranih autora napravljena je još veća greška. Moglo bi se reći da su u ovom delu čak i zapostavljeni, jer su najčešće navedena samo njihova prezimena, i to u prilično sumnjivoj transkripciji. Podatak o autoru u jednoj bibliografskoj jedinici predstavlja jedan

od najznačajnijih elemenata za identifikaciju dela, pa se to moralo imati u vidu. Za prevedena dela nisu dati naslovi originala, što gotovo isključuje mogućnost identifikacije tog dela i njegovo korišćenje. Za mnoge strane autore prikazano je kao da su pisali na srpskohrvatskom jeziku, jer nedostaju podaci o prevodu, prevodiocu i originalnom naslovu. Na stranu što ima i ovakvih grešaka: prevod sa nemačko-švajcarskog.

Impresum je takođe vrlo neujednačen. Kod nekih bibliografskih jedinica nije navedeno mesto izdanja iako se to, po svemu sudeći, za pojedina dela moglo utvrditi. Kod nekih jedinica je navedeno „sa fotografijama”, kod drugih tačan broj fotografija, kod trećih „sa slikama”, itd.

Skoro svaka bibliografska jedinica ima podatak o ceni, što s obzirom na namenu Bibliografije nije bilo neophodno.

Autor u početku navodi da je Bibliografija radena prema zahtevima izdavača, pa kaže: „Pri tome se svjesno polazilo od toga da se što više udovolji praktičnim potrebama korisnika, pa makar i na štetu formalnih zahteva, uobičajenih pri pisanju bibliografija”. I dodaje „Očekujem da će navedeni praktični ciljevi to opravdati”.

Autor je očigledno u zabludi, jer se „udovoljavanje praktičnim potrebama korisnika” u Bibliografiji nigde ne vidi. Naprotiv. Ta strana Bibliografije, u stvari jedna od najvažnijih, ovde je zapostavljena.

A. VASILJEVIĆ

VOJNI GLASNIK br. 1—2/1970.

Josip Broz Tito: *Obrana istine o narodnooslobodilačkoj borbi i suština koncepcije opštenarodne odbrane*

Pukovnik Dragić Gajović: *Kako je prihvaćen „Vojni glasnik” u trupi*

Potpukovnik Bogdan Bubalo: *O radnoj karti inženjerskih starešina*

Potpukovnik Janez Lušina: *Kretanje i transport u dubokom snegu*

Pukovnik Svetozar Popović: *O obuci jedinica za NHB-izviđanje*

Pukovnik Nikola Glušica: *Izrada streljačkih zaklona*

Potpukovnik Mirko Prišlin: *Sadejstvo službe izviđanja, obaveštavanja i uzbuđivanja teritorijalne odbrane sa jedinicama JNA*

Pored ovoga, *Vojni glasnik* u ovom broju donosi priloge za rubrike „Kritički osvrti”, „Iskustva iz NOR-a”, „Sa stranica istorije”, „Iz inostranih armija”, „Vojne zanimljivosti”, „Velika otkrića” i „Proverite vaše znanje”.

U poslednjoj rubrici posebno je interesantan taktički zadatak br. 1. Osim toga, u prilogu su date i aktuelne teme za časopis „Vojni glasnik” za 1970. godinu.

Pukovnik Stevan Roglič: *Osnovni zahtevi koji se postavljaju pred teritorijalnu PVO*

Potpukovnik Stojan Jović: *Padobranski desant na aerodrom*

Poručnik Berislav Grozdanić: *Mogućnosti korišćenja radio-fara i časovnika pri letenju u složenim meteorološkim uslovima*

Pukovnik Velimir Sudarski: *Neka iskustva u održavanju letilišta zimi*

Pored drugih interesantnih priloga, *Vazduhoplovni glasnik* u ovom broju donosi i stalne rubrike „Iz stranih RV”, „Vesti i novosti” i „Naše knjige i časopisi”.

MORNARIČKI GLASNIK br. 6/69.

Kapetan fregate Božidar Kokotović: *Uslovi koji određuju neophodnost izvođenja pomorskih operacija manjih ratnih mornarica*

Kapetan korvete Tomislav Drašković: *Polaganje mina podmornicama*

Kapetan fregate u penz. Dragoslav Vuković: *Baziranje rečnih snaga*

Kapetan korvete Nikola Arsenijević: *Mogućnost upotrebe helikoptera u PpD dejstvima*

Kapetan bojnog broda Anđelko Kalpić: *Iskustva iz rata na moru i razvoj vojnopomorske misli*

Kapetan fregate Vladimir Stipanović: *Radio-sekstant*

Kapetan bojnog broda Mario Ostojić: *Pomorske snage Velike Britanije*

Pored ovoga, *Mornarički glasnik* u ovom broju donosi i rubrike „Iz naše pomorske prošlosti”, „Odzivi i diskusije”, „Pomorska literatura”, „Nauka i tehnika”, „Vesti i novosti” i „Bibliografija”.

VOJNOSANITETSKI PREGLED br. 11/69.

R. Kaljalović i sar.: *Naša iskustva u dijagnozi i lečenju hroničnog parotitisa*

M. Stevović i sar.: *Naša prva iskustva sa neuroleptanalgezijom*

V. Čosić i sar.: *Oživljavanje iz akutne akcidentalne hipotermije i akutne medikamentne intoksikacije*

M. Mitrović i sar.: *Tonzilektomija u dece sa kongenitalnim srčanim manama*

M. Marić: *Lekarski pregled posle završene dnevne obuke*

B. Birtašević i sar.: *Neke novine iz epidemiologije*

Pored ovoga, *Vojnosanitetski pregled* u ovom broju donosi još niz stručnih priloga u rubrikama „Seminar praktičnog lekara”, „Naučna informacija u medicini”, „Sa svečanosti povodom jubileja Vojnosanitetskog pregleda”, „Kongresi i konferencije”, „Prikazi knjiga” i „Referati”.

M. Savićević i sar.: *Amagnetna intraokularna strana tela kao terapijski problem*

M. Tomašević i sar.: *WPW sindrom i radna sposobnost*

A. Miolin: *WPW sindrom, nodalni ritam i blok desne grane kao vojno-medicinski problem*

N. Ercegovac i sar.: *Prilog problemu hirurškog zbrinjavanja povreda frontoetmoidnog regiona glave*

Pored ovoga, *Vojnosanitetski pregled* u ovom broju donosi i rubrike „Aktuelne teme”, „Opšti pregled”, „Tehničke novine u medicini”, „Kazuistika”, „Iz medicinske naučne informatike” i „Referati”.

VOJNOEKONOMSKI PREGLED br. 10/1969.

Potpukovnik Ljubomir Petrović, dipl. ekonomista: *Vojne zdravstvene ustanove u uslovima kvotnog načina finansiranja*

Pukovnik Marko Malbašić: *Neki predlozi za racionalnije i ekonomičnije poslovanje nabavnih organa u DSNO-u i armijama*

Pukovnik Svetislav Popović, dipl. ekonomista: *Neka pitanja reforme međunarodnog monetarnog sistema*

Pored ovoga, *Vojnoekonomski pregled* u ovom broju donosi i rubrike „Pitanja iz prakse”, „Iz istorije ratnog snabdevanja”, „Iz sudske prakse”, „Prikazi iz inostranih vojnih časopisa i drugih publikacija” i „Ekonomske, naučne i tehničke novosti i zanimljivosti”.

VOJNOEKONOMSKI PREGLED br. 11/1969.

General-pukovnik Rudi Petovar: *Modernizacija Armije pretpostavlja povećanje standarda stalnog sastava*

Potpukovnik Ljubomir Petrović, dipl. ekonomista: *Ekonomske prednosti uklapanja vojnih zdravstvenih ustanova u zdravstveno tržište*

Pored ovoga, *Vojnoekonomski pregled* u ovom broju donosi i rubrike „Pitanja iz prakse”, „Iz istorije ratnog snabdevanja”, „Iz života i drugih domena”, „Iz sudske prakse”, „Prikazi iz inostranih vojnih časopisa i drugih publikacija”, „Ekonomske, naučne i tehničke novosti i zanimljivosti”, „Bibliografija”.

Potpukovnik Todor Pejović: *Aktivnost KPJ na stvaranju osnova socijalističke ekonomike*

General-major Rudolf Musi: *O daljem razvoju armijske ekonomike*

Pored ovoga, *Vojnoekonomski pregled* u ovom broju donosi i rubrike „Pitanja iz prakse”, „Iz istorije ratnog snabdevanja”, „Iz života škola i drugih domena”, „Iz sudske prakse”, „Prikazi iz inostranih vojnih časopisa i drugih publikacija”, „Ekonomske, naučne i tehničke novosti i zanimljivosti” i „Bibliografija”.

Prilikom izdavanja ovog broja, u skladu sa svojim obavezama, izdavač će nastaviti da pruža čitaocu kvalitetan i zanimljiv sadržaj, koji će biti u skladu sa potrebama vojnog i građanskog stanovništva.

U skladu sa svojim obavezama, izdavač će nastaviti da pruža čitaocu kvalitetan i zanimljiv sadržaj, koji će biti u skladu sa potrebama vojnog i građanskog stanovništva.

U skladu sa svojim obavezama, izdavač će nastaviti da pruža čitaocu kvalitetan i zanimljiv sadržaj, koji će biti u skladu sa potrebama vojnog i građanskog stanovništva.

U skladu sa svojim obavezama, izdavač će nastaviti da pruža čitaocu kvalitetan i zanimljiv sadržaj, koji će biti u skladu sa potrebama vojnog i građanskog stanovništva.

U skladu sa svojim obavezama, izdavač će nastaviti da pruža čitaocu kvalitetan i zanimljiv sadržaj, koji će biti u skladu sa potrebama vojnog i građanskog stanovništva.

U skladu sa svojim obavezama, izdavač će nastaviti da pruža čitaocu kvalitetan i zanimljiv sadržaj, koji će biti u skladu sa potrebama vojnog i građanskog stanovništva.

U skladu sa svojim obavezama, izdavač će nastaviti da pruža čitaocu kvalitetan i zanimljiv sadržaj, koji će biti u skladu sa potrebama vojnog i građanskog stanovništva.

U skladu sa svojim obavezama, izdavač će nastaviti da pruža čitaocu kvalitetan i zanimljiv sadržaj, koji će biti u skladu sa potrebama vojnog i građanskog stanovništva.